



# HOLOVOUSOVA STEZKA



Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí.



## HOLOVOUSOVA STEZKA

**Holovousova stezka nebo také stezka pána z Holovous Vás zavede na místa mnohdy zapomenutá, na místa významná, místa spjatá s dějinami našich předků, místa zahalená tajemstvím a legendami. Právě ve stopách pána z Holovous poznáte střípky z historie obce Holovousy a Chodovice, objevíte místa méně známá, ale i ta více zajímavá a někdy i záhadná. Už k názvům obcí Holovousy a Chodovice se vypráví příběh o tom, jak vznikly.**

### Holovousy, Chodovice a Holovouský Malináč

Mezi Hořicemi a Ostroměří leží pěkné osady Chodovice a Holovousy. Dříve prostíral se tam hustý a tmavý les, v němž se proháněla stáda divoké zvěře, vysoké i černé, dravé i neškodné, v korunách staletých stromů hnízdili draví i zpěvní ptáci, a v jejich vykotlaných nitrech sídlily roje divokých včel. Jejich med byl cítit po celém lese.

Najednou přitáhl s čeledí do krajiny mladý krásný muž, hebké bezvousé tváře, takže vypadal jako přestrojená dívka, vykácel kus lesa a vystavěl si zde pěkný hrádek, na němž žil spokojeně mnoho let. Neměl ženy ani dětí a jeho jedinou radostí byly květiny a stromy. Protože neměl vouse, ani když mu již vlas počal prokvétat, dostalo se mu jména Holovous.

Jezdil také někdy do cizích krajů, ale nejraději se zdržoval doma, chodil okolo hradu, mluvil se stromy, čistil je od mechů a lišejníků, a když našel někde planý ovocný strom, vytrhal od něho trávu, odhrabal starou hlínu, zasypal novou, pohnojlí, profezal a zaléval medovou šťávou, o níž nebyla nouze, tak, že v několika letech dával strom výborné ovoce krásných barev - červené, žluté i žihané, sladké a chutné jako med a vonné jako muškát. A co hlavního, že to ovoce bylo léčivé. A jako přál stromům, tak miloval i svůj lid, který by byl pro Holovouse skočil do ohně. Aby byl pán bezpečný, vystavěli si jeho lidé kolem hradu domky, jež dostaly později název Holovousy. Poněvadž jedli Holovousovo ovoce, nikdo neumíral.

Pán stárl a uzavíral se na hradě víc a víc. I dozvěděl se o jeho medovém a léčivém ovoci jeden jeho známý z mladých let, jménem Chod. Přijel ho tedy navštívit. Holovous byl však právě churav a nemohl se svému hostu věnovati, jak by si byl přál.

Chod miloval zase lov, a proto vyšel jednoho dne časně z rána sám do lesů, aby zkusil svého štěstí, ale bylo to jeho neštěstí. Zašel hluboko do bažinaté části lesa, kde se setkal se statným divokým kancem. Postřelil ho, čímž zuřivě zvíře rozdráždil až do zběslosti tak, že se statný sekáč vrhl na překvapeného Choda dříve, než mohl chopiti se tesáku. Zaryl mu hluboko do těla dlouhé a zahnuté kly, že se hned zbarvil krví Chodovou. Mrštil jím několikrát o zem, až v něm kosti zapraskaly a on pozbyl vědomí. Pak donesl ho na zubech ke svému pelechu, kde tělo jeho rozdupal a rozsápal.

Na hradě nemohli se dočkat Choda, pročez vypravili se ihned do lesa, aby ho vyhledali. Z nebohého hosta zbyly jen cáry šatstva, masa a kosti.

Holovous zaplakal nad svým přítelem Chodem, pohřbil ho slavnostně na místě, kde ho našli, lidem kázal káceti lesy, kus za kusem, a zabíjeti přitom všechnu dravou zvěř. U hrobu Chodova dal vystavěti kostelík a u něho domky pro kněze a kostelníka. Kolem pak nasázal ovocné me-

dové stromy, kterým se Chod tolik podivoval. Časem budovali si lidé kolem kostelíku domky, až vznikla celá ves a na paměť nešťastného přítele dostala jméno Chodovice.

Umřel Holovous, zanikl jeho hrad, zapomnělo se na hrob Chodův, místo hradu byl vystavěn později v Holovousích zámek, stará obydlí ustoupila novým, vymírají staří a místo nich hospodaří mladí, ale památka po šlechtěném Holovousovi žije dosud ve výborném ovoci, daleko široko známém.

*Tolik vypráví starý příběh.*

### Z pramenů historických se dovidáme, že:

Vesnice Holovousy je poprvé v písemných pramenech uvedena k roku 1260, kdy je zmiňován Miroslav z Holows. „Z Holovous“ se psali drobní venkovští šlechtici, kteří ves vlastnili ve 14. a 15. století. Ve středověku byly Holovousy rozděleny na několik dílů, které často měnily majitele. Za Jana Hubarta z Holovous se poprvé r. 1433 připomíná tvrz. Jen výjimečně zasahovali Holovouští do dění mimo kraj. V září 1448 však byli dva z nich – Prokop a Otík z Holovous – v kališnickém vojsku hejtmana hradeckého kraje, které dobylo Prahu. Touto událostí začala cesta Jiřího z Poděbrad až na český královský trůn. Spolu s nimi se na této akci podílel i jejich později velmi slavný soused Petr Kdulinec z Ostroměře i s bratrem Benešem. Prokop a Otík z Holovous jsou zřejmě předchůdci všech dalších příslušníků rodu Holovouských z Holovous, kteří nosili v erbů kohouta na štítě. Ke zboží (panství) holovouskému patřilo tehdy městečko Mlázovice, ves Holovousy včetně tvrze a hospodářského dvora, Chodovice, Mezihoří a pustá ves Chloumek (Chloumky). V 16. století vlastnil toto panství rod Karlíků z Nežetic. Mikuláš st. Karlík z Nežetic držel r. 1540 tvrz, dvůr a ves Holovousy, městečko Mlázovice, ves Chodovice a pusté vsi Mezihoří a Chloumek. Později přikoupili Karlíkové ještě tvrz a ves Bílsko, ves Nevratice a obnovenou ves Mezihoří. Roku 1594 prodali Karlíkové celý svůj majetek Albrechtu Vladislavu Smiřickému ze Smiřic. Smiřičtí připojili statek k hořickému panství, s nímž je také získal za bělohorských konfiskací r. 1623 Albrecht z Valdštejna. Ten prodal Holovousy a Hradištko r. 1629 jako léno Alžbětě Stošové, rozené Miřkovské z Kounic. Její dcera Veronika, provdaná za Ferdinanda de Carmes, přikoupila r. 1665 zbytek vsi Holovous s částí ostroměřského statku a později Domoslavice. Její syn Ferdinand Rudolf však prodal r. 1680 Hradištko a Ferdinandova sestra Eleonora Sybila, provdaná Rašínová z Rýzmburka, přenechala celý statek r. 1695 Kateřině Barboře Libštejnské z Kolovrat. Od jejich potomků získal Holovousy r. 1728 Maximilián Rudolf Lamotte, jehož vnuk je prodal r. 1786 generálu Františku Josefu Leveneurovi z Grünwaldu. Ke konci feudálního období náleželo k holovouskému panství 5 vsí.

V roce 1775 byl zámek při selské revoltě zcela zpusťošen. Na konci 18. století byl zámek přestavěn majiteli z řad Leveneurovů.

Po Leveneurech držel Holovousy jejich synovec Antonín z Vlkanova, r. 1878 je koupili majitelé papírny z Hostinného Eichmannové a do r. 1905 patřily MUDr. Františku Malínskému. Za něho byl původně barokní zámek v letech 1906–1907 přestavěn architektem Janem Vejrychem v pseudogotickém a secesním slohu.

Název Holovousy – podnět k této složenině vyšel asi od slova holobradý – ten, kdo má holou bradu, kdo je bez brady, tj. bez vousů na bradě. Podle tohoto slova vznikla i složenina holovouský „Kdo je bez vousů“. Název vsi Chodovice pochází od pojmenování „ves lidí Chodových“, tj. po nějakém

Chodovi, který patřil buď mezi zakladatele nebo majitele, nebo byl představitelem vsi v nějakém výrazném období.

Holovousova stezka má jedenáct zastavení a provede Vás po zajímavostech obce a okolí. Průvodcem po stezce je pán Holovous, podle legendy zakladatel obce.

Začátek stezky je u hranice s obcí Ostroměř v Hlášku. Z Ostroměře, kde je vlakové nádraží, dojdete na začátek stezky kolem Bistra U Volejnůk na hlavní ulici po přechodu k místní komunikaci, která vás dovede k Erbenovu mlýnu a dále podél Javoroky do části obce Hlásek. Po přechodu železniční trati vystoupáte vlevo po okraji louky k 1. prvnímu zastavení, které vás seznámí s historií bývalých lázní v údolí Javoroky. Stezka pokračuje po polní pískovcové cestě k prvním domům v Holovousích. Zastavení 2. druhé je na konci polní cesty u smírčích křížů, na místě tragické události z roku 1690. Odtud stezka prochází jižním okrajem obce Holovousy k hostinci U Krejčů, kde je 3. třetí zastavení a kde také můžete využít nabídky osvěžujícího občerstvení. Od hostince pokračuje stezka vlevo po silnici na návěs v Holovousích. Zde je u studny 4. čtvrté zastavení s informacemi o holovouském malináči. Návěs je osázena tradičními historickými odrůdami jabloní a hrušní z Podkrkonoší a každoročně se zde první říjnovou sobotu konají Slavnosti holovouských malináčů. Po projití návěsi najdete 5. páté zastavení u autobusové zastávky pod zámekem. Odtud stezka pokračuje po silnici vpravo na pomezí obcí Holovousy a Chodovice ke sportovnímu areálu, kterým se dále prochází k zámecké oboře, šestému 6. zastavení. Odtud stezka pokračuje vpravo z kopce k vodním nádržím a soše vodníka k 7. sedmému zastavení. Podél oplocení obory a přítoku Bašnického potoka dojdete k 8. osmému zastavení – Čertově lávce. Přeš lávku i skrze čerta, který hlídá starou podzemní chodbu ze zámku do kostela, stezka vyjde na okraj lesa a pokračuje ostře vpravo do kopce lesní cestou. Na mýtině naleznete 9. deváté zastavení nad pramenem živé vody, který střeží studánková víla. Z lesa stezka prochází po místní komunikaci severní částí obce Chodovice zvané Betlém. Na křižovatce se silnicí na Chlum u Hořic stezka pokračuje vpravo po silnici ke kostelu sv. Bartoloměje, kde je 10. desáté zastavení. Od kostela pokračuje stezka dále z kopce po silnici na křižovatku a odtud vlevo po místní komunikaci ke hřbitovu. Od hřbitova stezka prochází po polní cestě k poslednímu 11. jedenáctému zastavení, do Sudola k bývalému rybníku, kde svůj život tragicky ukončil starosta z Chlumu. Odtud můžete po okraji pole sejít na cestu a pokračovat dále vlevo do Hořic nebo se cestou přes Chodovice vrátit zpět do centra obce.

www.holovousy.cz  
493 691 538

www.podkrkonosi.eu  
493 691 031

